

A HEGYMAGAS MELLETT GYŰJTÖTT CSIGÁK A 2014-ES BIODIVERZITÁS NAPOKON (GASTROPODA)

PÁLL-GERGELY BARNA

Department of Biology, Shinshu University
Matsumoto 390-8621, Japan, e-mail: pallgergely2@gmail.com

PÁLL-GERGELY, B.: *Snails (Gastropoda) collected near Hegymagas during the Biodiversity Days in 2014.*

Abstract: This paper reports shelled snails (land and freshwater gastropods) collected during the 12th Biodiversity Days west-southwest of Hegymagas village, Veszprém county, Hungary. The faunistically investigated area is a part of the Natura 2000 network. Altogether 35 species were found, including four species protected in Hungary (*Helix pomatia*, *Cepaea nemoralis*, *Anisus vorticulus*, *Vertigo angustior*). The latter two are Natura 2000 indicator species.

Keywords: Balaton Uplands, faunistics, conservation, land snails, freshwater snails, Natura 2000

Bevezetés

A XII. Magyar Biodiverzitás Napok keretein belül 2014. június 6-án alkalmam nyílt a Hegymagastól (Veszprém megye) nyugatra és délnyugatra fekvő területeken gyűjteni. A Tapolcai-medence kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület. A gyűjtőhelyek a Natura 2000-es (kódszám: HUBF20028) terület határain belül találhatóak.

Bár a Bakony és a Balaton-felvidék csigafaunája egészében viszonylag intenzíven kutattottnak minősíthető (PINTÉR 1981, PINTÉR & SUARA 2004, PÁLL-GERGELY 2006), a kérdéses területen a szakirodalom szerint korábban csak Pintér István gyűjtött a 1960-as és 1970-es években. Ezek az anyagok főként a Mátra Múzeumba, kisebb mennyiségben a Magyar Természettudományi Múzeum Állattárába és a Bakonyi Természettudományi Múzeumba kerültek (PINTÉR & SUARA 2004, FEHÉR & GUBÁNYI 2001, VARGA 1991).

Alább felsorolom a gyűjtött fajokat, megnevezem a védett és Natura 2000-es fajokat, és értékelem az adatokat a szakirodalomban rendelkezésre álló információkkal összevetve.

Anyag és módszer

Összesen nyolc helyszínen végeztem egyeléses és (főleg) talajmintás gyűjtéseket (a lelőhelyek listája alább látható, lásd a mellékelt térképet: **1. ábra**). A gyűjtőhelyek kódjai (BN/2014/1–8) a saját lelőhely kódjaim, a kódok után, zárójelben található "1-es–8-as terület" megnevezés a Biodiverzitási Napok szervezői által meghatározott területekre vonatkozik. A Hegymagas központjától mért távolságot Google Earth segítségével határoztam meg (légvonalban).

A csigafajok nevezéktana esetében WELTER-SCHULTES (2012) könyvét használtam egy kivétellel: a pannon csiga (*Caucasotachea vindobonensis*, korábban *Cepaea*) neve esetében NEIBER et al. (2016) cikkére támaszkodtam.

A gyűjtőhelyek (1. ábra):

- BN/2014/1** (8-as terület) Veszprém megye, Hegymagas központjától kb. 1,3 km-re DNY-ra, a következő GPS pontok között: 46°49.846'N, 17°24.944'E és 46°49.909'N, 17°24.844'E, tszf. magasság: kb. 105 m, rét.
- BN/2014/2** (6-os terület) Veszprém megye, Hegymagas központjától kb. 1,5 km-re NY-ra, 46°49.922'N, 17°24.696'E, tszf. magasság: kb. 105 m, nedves rét (magassásos aranyveszszővel és fűzbokrokkal).
- BN/2014/3** (3-as és 8-as területek határán) Veszprém megye, Hegymagas központjától kb. 1,6 km-re DNY-ra, a "Kerek-erdő" nyugati széle, 46°49.282'N, 17°25.086'E, tszf. magasság: kb. 105 m, magassásos.
- BN/2014/4** (3-as terület) Veszprém megye, Hegymagas központjától kb. 1,5 km-re DNY-ra, "Kerek-erdő", 46°49.334'N, 17°25.193'E, tszf. magasság: kb. 105 m, fűz-nyárliget.
- BN/2014/5** (8-as terület) Veszprém megye, Hegymagas központjától kb. 2 km-re DNY-ra., 46°49.140'N, 17°24.827'E, tszf. magasság: kb. 105 m, fűzbokrok alatt.
- BN/2014/6** (1-es terület) Veszprém megye, Szigliget központjától kb. 2,6 km-re NY-ra, 700 m-re északra a Balaton-parttól, 46°48.0247'N, 17°24.3226'E, tszf. magasság: kb. 105 m, fűz-erdő magas lágyszárú növényzettel.
- BN/2014/7** (8-as terület) Veszprém megye, Hegymagas központjától kb. 1,3 km-re NY-ra, 46°49.918'N, 17°24.740'E, tszf. magasság: kb. 105 m, nedves rét.
- BN/2014/8** (4-es terület) Veszprém megye, Hegymagas nyugati széle, a Biodiverzitás Napok központi sátra felé vezető út mellett, 46°49.932'N, 17°25.460'E, tszf. magasság: kb. 105 m, bokrokon.

1. ábra: A gyűjtőhelyek elhelyezkedése

Eredmények

A BN/2014/6 kódszámú területről (fűz-nyár ligeterdő magas növényzettel: aranyvessző, csalán, stb.) több vízi faj héja került elő a talajmintából. Ezek a fajok valószínűleg a Balaton iszapjából származnak, ezért felsorolom őket, de faunisztikai jelentőségük nincs, az alábbi listában nem szerepelnek: *Bithynia tentaculata*, *Acroloxus lacustris*, *Stagnicola* sp., *Anisus spirorbis*, *Planorbarius corneus*.

A gyűjtött fajok listája (a gyűjtőhelyek kódjait lásd az Anyag és módszer c. fejezetben)

Hydrobiidae

Bithynia tentaculata (Linnaeus, 1758) – BN/2014/1, BN/2014/2, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/7. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Valvatidae

Valvata cristata O.F. Müller, 1774 – BN/2014/1, BN/2014/2, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/7. Országszerte elterjedt faj.

Lymnaeidae

Stagnicola sp. – BN/2014/2, BN/2014/5. Hazai elterjedési adatai revízióra szorulnak, a név több, nehezen azonosítható fajt takar.

Planorbidae

Anisus spirorbis (Linnaeus, 1758) – BN/2014/1, BN/2014/2, BN/2014/3, BN/2014/4. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Anisus vorticulus (Troschel, 1834) – BN/2014/2, BN/2014/5. Védett, kiemelt jelentőségű Natura 2000-es jelölőfaj.

Bathynomphalus contortus (Linnaeus, 1758) – BN/2014/2. Országszerte elterjedt faj, de mindig "jó", tiszta vizeket jelöl.

Planorbarius corneus (Linnaeus, 1758) – BN/2014/4. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Planorbis planorbis (Linnaeus, 1758) – BN/2014/2, BN/2014/4. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Carychiidae

Carychium minimum O.F. Müller, 1774 – BN/2014/1, BN/2014/2, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/6, BN/2014/7. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Succinea putris (Linnaeus, 1758) – BN/2014/4. Országszerte elterjedt faj; folyók, tavak partján gyakori.

Succinella oblonga (Draparnaud, 1801) – BN/2014/1, BN/2014/3, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/6, BN/2014/7. Széles ökológiai valenciájú, országszerte elterjedt, gyakori faj.

Cochlicopidae

Cochlicopa lubrica (O.F. Müller, 1774) – BN/2014/1, BN/2014/2, BN/2014/3, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/7. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Valloniidae

Vallonia costata (O.F. Müller, 1774) – BN/2014/2, BN/2014/3, BN/2014/4, BN/2014/6. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Vallonia enniensis (Gredler, 1856) – BN/2014/1, BN/2014/2, BN/2014/3, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/6, BN/2014/7. Az intenzív hazai faunakutatás egyre több élőhelyét tárja fel, értékes faj, mindig "jó" élőhelyet jelöl.

Vallonia pulchella (O.F. Müller, 1774) – BN/2014/2. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Pupillidae

Pupilla muscorum (Linnaeus, 1758) – BN/2014/1, BN/2014/2, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/7. Országszerte elterjedt, gyakori faj, a szárazabb környezetet preferálja.

Chondrinidae

Granaria frumentum (Draparnaud, 1801) – BN/2014/1, BN/2014/7. Országszerte elterjedt, helyenként tömeges, száraz habitatot kedvel.

Vertiginidae

Truncatellina cylindrica (A. Férussac, 1807) – BN/2014/1, BN/2014/3, BN/2014/4, BN/2014/6, BN/2014/7. Országszerte elterjedt, gyakori faj, főleg száraz habitatokban.

Vertigo antivertigo (Draparnaud, 1801) – BN/2014/1, BN/2014/2, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/7. Országszerte elterjedt, gyakori faj, a nedves környezetet preferálja.

Vertigo pygmaea (Draparnaud, 1801) – BN/2014/1, BN/2014/2, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/7. Országszerte elterjedt, tág ökológiai valenciájú, gyakori faj.

Vertigo angustior Jeffreys, 1830 – BN/2014/1, BN/2014/2, BN/2014/4, BN/2014/6, BN/2014/7. Védett, kiemelt jelentőségű, Natura 2000-es jelölőfaj.

Ferussaciidae

Cecilioides acicula (O.F. Müller, 1774) – BN/2014/7. Országszerte elterjedt faj, valószínűleg gyakoribb, mint amennyire az elérhető adatokból látszik.

Punctidae

Punctum pygmaeum (Draparnaud, 1801) – BN/2014/2, BN/2014/4, BN/2014/6. Országszerte elterjedt, gyakori, az erdei avar jellegzetes, tömegesen előforduló faj.

Euconulidae

Euconulus fulvus (O.F. Müller, 1774) – BN/2014/6. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Gastrodontidae

Zonitoides nitidus (O.F. Müller, 1774) – BN/2014/2, BN/2014/4. Országszerte elterjedt, gyakori faj, főleg nedves réteken.

Oxychilidae

Aegopinella minor (Stabile, 1864) – BN/2014/6. Hazánkban elterjedt, inkább a hegy- és dombvidék lakója.

Nesovitrea hammonis (Ström, 1765) – BN/2014/2, BN/2014/3, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/6. Hazánkban általánosan elterjedt, de nem gyakori faj, nedves környezetet kedvel.

Oxychilus draparnaudi (H. Beck, 1837) – BN/2014/6. Országszerte elterjedt, szinanthróp környezetben különösen gyakori.

Vitrinidae

Vitrina pellucida (O.F. Müller, 1774) – BN/2014/4. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Hygromiidae

Monacha cartusiana (O.F. Müller, 1774) – BN/2014/1, BN/2014/3. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Trochulus hispidus (Linnaeus, 1758) – BN/2014/2. Hazánkban számos helyről ismert, helyenként gyakori.

Camaenidae

Fruticicola fruticum (O.F. Müller, 1774) – BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/6. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Helicidae

Caucasotachea vindobonensis (C. Pfeiffer, 1828) – BN/2014/1, BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/8. Országszerte elterjedt, gyakori faj.

Cepaea nemoralis (Linnaeus, 1758) – BN/2014/6, BN/2014/8. Védett faj, elsősorban az ország dunántúli részein elterjedt.

Helix pomatia Linnaeus, 1758 – BN/2014/4, BN/2014/5, BN/2014/6. Védett, de országszerte elterjedt, gyakori faj.

Megvitatás

A gyűjtött anyag összesen 35 fajt tartalmazott (az *Acroloxus lacustris* fajt nem számítva). A szakirodallommal összevetve nyolc fajt találtam, amelyek a területről újak: *Cepaea nemoralis*, *Euconulus fulvus*, *Granaria frumentum*, *Nesovitrea hammonis*, *Oxychilus draparnaudi*, *Punctum pygmaeum*, *Trochulus hispidus*, *Truncatellina cylindrica*. Az irodalomban említett 35 faj közül az alábbiak nem kerültek elő: *Aplexa hypnorum* (Linnaeus, 1758), *Carychium tridentatum* (Risso, 1826), *Gyraulus crista* (Linnaeus, 1758), *Xerolenta obvia* (Menke 1828), *Lymnaea stagnalis* (Linnaeus, 1758), *Oxychilus glaber* (Rossmässler, 1835), *Oxyloma elegans* (Risso, 1826), *Radix peregra* (O.F. Müller, 1774).

Összesen négy védett fajt sikerült megtalálni (*Helix pomatia*, *Cepaea nemoralis*, *Anisus vorticulus* és *Vertigo angustior*). Az utóbbi kettő Natura 2000-es jelölő csiga faj. Összesítve 45 faj élhet a területen, az irodalmi adatokat is figyelembe véve.

Köszönetnyilvánítás

Köszönet illeti Kovács Tibort, aki a gyűjtés körülményeit lehetővé tette, Varga András, aki a közlemény megírásában segített és elkészítette a térképet, valamint Deli Tamást, aki a kéziratot bírálta.

Irodalom

- FEHÉR, Z. & GUBÁNYI, A. (2001): The catalogue of the Mollusca Collection of the Hungarian Natural History Museum. In: FEHÉR, Z. & GUBÁNYI, A. (eds.) A magyarországi puhatestűek elterjedése [Distribution of the Hungarian molluscs] I. – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest. pp. 1-466.
- NEIBER, M.T., SAGORNY, CH. & HAUSDORF, B. (2016): Increasing the number of molecular markers resolves the phylogenetic relationship of ‘*Cepaea vindobonensis*’ (Pfeiffer 1828) with *Caucasotachea* Boettger 1909 (Gastropoda: Pulmonata: Helicidae). – *Journal of Zoological Systematics and Evolutionary Research* **54** (1): 40-45.
- PÁLL-GERGELY, B. (2006): Adatok a Déli-Bakony és a Balaton-felvidék Mollusca-faunájához. – *Malakológiai Tájékoztató* **24**: 53-60.
- PINTÉR, I. (1981): A malakológiai felkutatottság mértékének kiszámítása becsléssel. – *Soosiana* **9**: 29-32.
- PINTÉR, L. & SUARA, R. (2004): Magyarországi puhatestűek katalógusa. – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, 543 pp.
- VARGA, A. (1991): A Bakonyi Természettudományi Múzeum Mollusca gyűjteménye. – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* **10**: 27-49.
- WELTER-SCHULTES, F. W. (2012): European non-marine molluscs, a guide for species identification. – Planet Poster Editions, Göttingen. 760 pp.

Received April 29, 2016

Accepted May 11, 2016